

SENDİKALAŞMADA KAÇIRILMIŞ BİR FIRSAT

Aydınlık Gazetesi, 6 Ağustos 2019

Yıldırım Koç

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın işçi sendikalarının üyelerine ilişkin son tebliği 31 Temmuz 2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı.

Bu tebliğe göre, Türkiye'de 13,8 milyon kişi işçi statüsünde çalışıyordu. Bunların 1,9 milyonu işçi sendikalarına üyeydi. Ancak bu üyelerin önemli bir bölümünün işsizler, işkolu değiştirmeden sendikasız bir işyerinde çalışırken üyeliğini sürdürenler, sendikal mücadelenin öne çıkmadığı işyerlerinde çalışıp sendikaya üye olanlar, vb. olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, gerçekten sendikal örgütlülük içinde yer alan işçi sayısını belirlemede toplu iş sözleşmesi kapsamında bulunan işyerlerindeki sendika üyesi işçilerin sayısına bakmak gerekir. Bu veriler dikkate alındığında, sendikal mücadele içinde yer alan işçi sayısının 1 milyondan biraz fazla olduğu söylenebilir. Gerçek işçi sayısı da 16 milyonun üzerindedir. Buna göre, Türkiye'de işçiler arasında sendikalaşma oranı çok düşüktür.

SENDİKALARA NİÇİN ÜYE OLMUYORLAR?

İşçilerin sendikalara üye olmamalarının çeşitli nedenleri var.

Birçok işyerinde işverenler sendikal örgütlenmeye düşmanca yaklaşıyor.

Bazı işyerlerindeki işçilerin sendikal örgütlenmede süttten ağızları yanmış, yoğurdu üfleyerek yiyorlar. Sendikal örgütlülükle haklarını korumak ve geliştirmek yerine kişisel ilişkileri kullanmayı tercih ediyorlar.

Bazı sendikalardaki yanlış uygulamalar ve sosyal medya aracılığıyla işçilerin kolayca öğrenebildiği ciddi yolsuzluk ve israf iddiaları da işçilerin sendikalara olan güvenini sarsıyor.

Sendikal örgütlülük sürecinde işten çıkarmalara karşı açılan davalarda, yargının pahalı olması ve yasadışı öngörülenin çok daha üstünde sürelerle karara gitmesi de çok ciddi sorunlar yaratıyor.

Yabancı kaçak işçiliğin yaygın biçimde kullanılması ve çeşitli nedenle yerli kaçak işçiliğin de artması, sendikalaşmanın önündeki engellerden biri.

Hükümetin de, tümüyle kendi kontrolü altında olmayan sendikal örgütlülüğe sıcak bakmadığı açık.

Ancak sendikaların önemli bir bölümünün sendikal örgütlülük konusunda pek de niyetli olduğunu söylemek mümkün değil. 21 yıl önce kabul edilen bir yasayla sendikal örgütlülüğün çok ciddi bir biçimde teşvik edilmesinden yararlanan sendikaların bulunmaması, bu niyetsizliğin önemli göstergelerinden biri.

SENDİKALAŞMA YASAYLA TEŞVİK EDİLMİŞTİ

1997 yılının ilk aylarında Beşli Girişim (Sivil İnisiyatif: Türk-İş, DİSK, TOBB, TİSK, TESK) ortaya çıktı. Bu ilişkiler sırasında, Türk-İş ile TOBB arasında kayıtdışılığın önlenmesi konusunda bir anlayış birliği oluştu. TOBB, kayıtdışılığın önlenmesinde sendikalaşmanın da belirleyici katkısının olacağını kabul etti. Bu konu Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 16 Haziran 1998 günü yapılan toplantısında dile getirildi. Başbakan'ın talimatı üzerine Türk-İş tarafından hazırlanan bir taslak Maliye Bakanlığı'na iletildi. Bu çalışmalar, 22 Temmuz 1998 gün ve 4369 sayılı Vergi Reformu Kanununa 5. geçici madde olarak aşağıdaki biçimde eklendi:

– Yasanın yayınlandığı tarihten sonraki beş ay içinde, “işe alınan ve fiilen çalışan işçilerden sendika üyesi olanların” ücretlerinden 36 ay süreyle kesilen gelir ve damga vergileri, kesildikleri tarihten sonraki iki yıl boyunca faizsiz bir biçimde işverenlerce kullanılabilecek ve bunlar ikinci yılın sonunda ödenecek.

– “işe alınan ve fiilen çalışan işçilerden sendika üyesi olanlar”ın sosyal sigorta primi işveren hissesinin yarısı 12 ay süreyle Hazine tarafından karşılanacak.

– “işe alınan ve fiilen çalışan işçilerden sendika üyesi olanlar”dan ve onlar adına işverenlerden zorunlu tasarruf kesintileri üç yıl süreyle yapılmayacak.

Bu düzenlemede devlet olanaklarından işverenlere verilen bir destekte, çalışan işçilerin sendikalaşması bir önkoşul olarak gündeme getirildi. Ancak sendikacılar örgütlenmede bu olanaktan yararlan(a)madı; sendikaların çoğu bu doğrultuda ciddi bir çaba bile göstermedi. Böylesine bir olanaktan yararlanma çabasının bile gösterilmemiş olması, bu dönemin sendikacılarının bu konudaki bakışını ve anlayışını yansıtmaktadır.